

ՄԵՐ ՇՐՋԱՊԱՏԻ ՄԱՐԴԻԿ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԹԵԿՆԱԾՈՒՆ ՆԻՆՈՇՄԻՆԳԱՅԻՉ

Մերուժան Վլադիմիրի Ստամբուլյան - Նինոծմինդայի շրջանի համեստ ու երեսելի երիտասարդներից մեկը: Պարթևահասակ, թիկնեղ, հաճելի արտաքինով, գրավիչ տեսքով: Փորձիր հետը խոսել, հաճույք ես զգում. ցանկացած բնագավառից տեղյակ է, համոզվում ես, որ իսկական մտավորական է: Իր սերնդակիցներից շատերի կենսագրությունն ունի: Ծնվել է 1986-ի մայիսի 26-ին, Բոզդանովկայում (այժմ՝ Նինոծմինդա): Սովորել է քաղաքի թիվ 2 դպրոցում, միջնակարգ ավարտել Գո-

րելովկայում, 2003 թվականին, գերազանց առաջադիմությամբ: Բոլոր առարկաները սովորել է հավասարապես: Նույն կարծիքին են նրա ուսուցիչները:

- Հաճույքով լսում էի նրա պատմած դասերը,- Մերուժանի հասցեյին մի առիթով ասել է ուսուցչուհի Մանանա Սահակյանը, իսկ մաթեմատիկայի դասատու Ռոզա Խոդիկյանը ավելացնում է՝ ինչպիսի դժվար խնդիր էլ առաջադրելի, Մերուժանի համար առանձնապես լուրջ դժվարություն է չէր ներկայացնի...

Ահա այսպիսի խոր եւ կայուն գիտելիքներով Մերուժանը ուրք կյանքի շեմին:

Նույն տարում էլ ընդունվեց Երեւանի հայ-ռուսական (սլավոնական) պետական համալսարանի քաղաքագիտության ֆակուլտետի միջազգային հարաբերությունների բաժին: Հինգ տարի սովորեց այստեղ, իր երիտասարդական ողջ եռանդն ու կարողությունները նվիրաբերեց ուսման գործին, շարժելով համակուրսեցիների, ինչու չէ, նաեւ դասախոսների բարի մախանձը: Նրա պրպտող միտքը չէր սահմանափակվում սոսկ դասախոսություններով: Բուհի գրադարանի մշտայցելուն էր, խորանուն էր միջազգային հարաբերությունների հարուստ գրականության մեջ: Մերուժանի համար յուրատեսակ ուղեցույց էր գերմանացի հանճարեղ փիլիսոփայի խոսքերը, որ գիտության մեջ լայն ճանապարհ չկա: Եվ միայն նա կարող էր հասնել գիտության շող-

շողուն գագաթներին, ով հոգնելուց չվախենալով մազլցում է նրա ապառաժներով: Ահա այսպես մեր գերազանցիկ ուսանող տարեցտարի, քայլ առ քայլ բարձրանում էր գիտության արահետներով, համառ ու քրտնաջան աշխատանքով նվաճում նորանոր բարձունքներ: Մասնակցում էր բազմաթիվ գիտական կոնֆերանսների, պատրաստում էր ռեֆերատներ, հանդես գալիս գեկուցումներով:

Ուսման գործընթացը տեւեց 5 տարի: Առաջադիմությունը միշտ գերազանց էր: Այստեղ չի կարելի մի ոչ պակաս կարեւոր հանգամանք նկատի չառնել, որ եթե համակուրսեցիները ուսման վարձ էին վճարում հարյուր հազարներով դրամ, Մերուժան Ստամբուլյանը, ընդհակառակը, գերազանց առաջադիմության կրթաթոշակ էր ստանում:

Բարձրագույնը ավարտեց, ստանալով միջազգային հարաբերությունների մասնագետի որակավորում: Եղան հրավերներ՝ դիվանագիտական ոլորտում աշխատելու համար: Բայց նա մնաց համալսարանում, ընդունվեց ասպիրանտուրա, երեք տարի սովորեց, կատարելագործվեց նույն հաստատությունում:

Հարավային Կովկաս, Հայաստան, Վրաստան, աշխարհաքաղաքականու-

թյուն, աշխարհատեսություն, ինչպես նաեւ միջազգային հարաբերություններին վերաբերող դասախոսություններ էր կարող: Այս թեմաների շուրջն էր կառուցում նա իր գիտական աշխատությունները եւ ապա՝ թեկնածուական ատենախոսությունը, որը հաջողությամբ պաշտպանեց եւ ստացավ քաղաքական գիտությունների թեկնածուի գիտական աստիճան:

Շրջանի պատմության մեջ Մերուժան Ստամբուլյանը առաջինն էր, որ նման թեմայով գիտական թեզ պաշտպանեց: Միեւնույն ժամանակ դա երիտասարդ գիտնականի կյանքում յուրատեսակ աստղային ժամ էր, նոր քայլ գիտության գագաթներին հասնելու ճանապարհին: Նրան ցանկանանք առողջություն եւ հետագա հաջողություններ դիվանագիտության ոլորտի բարդ ու դժվարին ասպարեզում:

Մերուժանը ամուսնացել է ասպիրանտուրայում սովորելու տարիներին, արդեն երկու երեխաների (տղա եւ աղջիկ) հայր է:

Չենք կասկածում, որ մինչեւ Մերուժանի զավակները դպրոցական դառնան, նա կպաշտպանի նաեւ դոկտորական ատենախոսությունը:

Վերջում հարկ է ավելացնել, որ Մերուժան Ստամբուլյանը այն քչերից է, որոնք երկրի սահմաններից դուրս բարձրագույն կրթություն ստանալուց հետո վերադարձել են հարազատ երկրանաս եւ կոնկրետ աշխատանքով մասնակցություն բերում Ջավախեթի գրագրման գործուն: Գուցե շնորհալի երիտասարդի են նմանների կատարածը օրինակ ծառայի այն բազմաթիվ վիրահայ երիտասարդների համար, ովքեր բուհն ավարտելուց հետո չեն վերադառնում հայրենի տուն, եւ հարազատ երկրամասը գրկում են ոչ միայն բարձրագույնավարտ երիտասարդությունից, այլեւ հեռանկարային կարգերից, ովքեր ի վիճակի են տեղերում զբաղեցնել տարբեր պատասխանատու պաշտոններ:

ԷԼԵՆՆՈՐԱ ԴԱՎԹՅԱՆ
Երեւանի հայ-ռուսական (սլավոնական) պետական համալսարանի գիտաշխատող

ՓԵՏՐՎԱՐԻ 19-ԻՆ ՆՇՎԵՑ ԳԻՐԸ ՆՎԻՐԵԼՈՒ ՕՐԸ

Օ՛, ԳՐԲԵՐԻ ԱՇԽԱՐՀԸ ՏԻԵԶԵՐՔ Է ԱՆԵԶՐ

Գիրք նվիրելու օրը՝ ի նշանավորումն Ամենայն հայոց բանաստեղծ Հովհաննես Թումանյանի ծննդյան օրվա, որ Թբիլիսիում հիմնադրվել է դեռեւս չորս տարի առաջ՝ «Կամուրջ» գրական-մշակութային ԳԿ կողմից եւ արդեն կրում է ավանդական բնույթ, այս տարի տոնականորեն եւ միայնակ գիրք նվիրելով նշվեց մայրաքաղաքի թիվ 104 համրային դպրոցում՝ «Գիրքը՝ լավագույն նվեր» եւ «Ես սիրով եմ գիրք նվիրում» կարգախոսներով:

Դպրոցի հանդիսարանում հավաքվել էին մանկավարժներ, աշակերտներ, ծնողներ, Թբիլիսիի հայկական մշակութային օջախների եւ հասարակական կառույցների ներկայացուցիչներ...

Միջոցառումը բացեց, ներկաներին ողջունեց եւ օրվա խորհուրդը արժեւորեց դպրոցի սնունդն՝ Իրինա Մանուկյանը: Խոսքը փոխանցվեց միջոցառման կազմակերպիչ, «Կամուրջ» ԳԿ նախագահ Ա.Բոստանջյանին, ով եւ վարեց միջոցառումը՝ կարեւորելով նման միջոցառումների դերը գրքի հանդեպ սերն ու հետաքրքրությունը վերաբրանացնելու գործընթացում:

Խոսքով հանդես եկան գրողներ՝ Մ.Մոսեսովա-Կիրակոսյանը, Ա.Կիրակոզովը, Գ.Դավաթարովը, Գ.Տեր-Բաղդասարովան, Ռ.Ջոհրայանը, Մ.Կարապետյանը, Ե.Թադևոսյանը, Կ.Բարսեղյանը, Գ.Էլիբեգովը, այլը: Իսկ «Հայարտուն» մշակութային կենտրոնի համակարգող Լ.Հովհաննիսյանը՝ իր խոսքից հետո նվիրաբերեց շուրջ 100 անուն գիրք: Բավականին մեծ քանակությամբ գրքեր նվիրաբերեց Ա.Բոս-

տանջյանը: Շուրջ 20 անուն գիրք նվիրեց Ե.Հակոբյանը: Ցերեկույթը ներկաների հիշողության մեջ կմնա հատկապես դպրոցի մի խումբ շնորհալի աշակերտների (Ա.Անանովա, Ա.Յաշաբյան, Ա.Սկրտչյան, Ե.Սիմոնյան, Լ.Մարգարյան, Լ.Թորոսյան, Ա.Մելիքյան, Ա.Ռուչյան, Կ.Խչոյան, Գ.Համբարձումյան, Մ.Մալախյան, Գ.Սայադյան) ասումներով: Հնչեցին Թումանյանի եւ արդի վիրահայ գրողների բանատողերը:

Միջոցառման ավարտին հատուկ շնորհակալություն հայտնվեց դպրոցի սնունդներին: Միջոցառման մի խումբ մանկավարժների միջոցառումը կազմակերպելու եւ ներկայացնելու գործում աջակցության համար՝ Ա.Սիրադեղյանին, Ե.Դովազովային, Մ.Արշակյանին, Լ.Ղազարյանին, Կ.Հովհաննիսյանին... Հավելեց, որ միջոցառումից առաջ եղավ այցելություն Թբիլիսիի Խոջիվանքի պանթեոն, որտեղ ծաղիկներ դրվեցին Հովհ. Թումանյանի եւ պանթեոնում հանգչող մյուս հայ մեծերի շիրիմներին:

ԱՍՆԳԻՏ ԱՐԲԱՍՅԱՆ

ՆՈՐ ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ

ՀԱՆՎԵՐԴՈՎԻ ՏՈՒՆ ԼԵՐՄՆՏՏՈՎԻ ՓՈՐՈՑ 2

Առաջին փողոցը, որ հատվում է Մաչաբելու եւ զուգահեռվում Լեոնիձե փողոցների հետ, կրում է ռուս նշանավոր գրող Ա.Լեոնովի անունը:

XIX դարում, հենց այս փողոցի սկզբում, գտնվում էր գեներալ-մայոր Ֆյոդոր Իսայի Հախվերդովի (Ֆեոդոր Եսայու Հախվերդյան, խմբ., 1773-1820, Թիֆլիս, ռուսական բանակի գեներալ-մայոր: 1807-12-ին եղել է Վրաստանի կառավարիչ, 1812-ից Կովկասում գործող 19-րդ դիվիզիայի հրամանատար, 1816-ից՝ Վրացական առանձին կորպուսի իրեւանու պետ) տունը, ուր նա ապրում էր ընտանիքի հետ միասին: Քարաշեն մեծ կառույցը զբաղեցնում էր փողոցի լեռնաստորոտը: Արտաքուստ այն ուներ յոթ սաժեն երկարություն, նաեւ՝ կիսավերնահարկ, քանդակազարդ քաղաքներով ծածկապատշգամբ, իսկ մուտքը կազմում էր հինգ-վեց աստիճաններից բաղկացած սանդուղք: Տան մյուս կողմում, սաղափուլերի միջոցով մի հրաշալի այգի էր բացվում ստվերախիտ ծառուղիներով, խաղաղապարակներով եւ արտասովոր տաղավարներով, որոնք կառուցվել էին հենց գեներալ Հախվերդովի ձեռամբ... ահա նման հրաշալի նկարագիր ուներ Տունը, որ, ցավոք, մեր օրերում չի պահպանվել:

Տանտիրուհին գեներալի տիկինը, Պրասկոֆյա Նիկոլաևնա Արսենեան, ով, ի դեպ, Լեոնովի ազգականներից էր, տունը վերածել էր յուրահատուկ մի սրահի, որը մեծ դեր էր խաղում այդ օրերի Թբիլիսիի մշակութային կյանքում: Այն հիրավիորեն, դարձել էր քաղաքի գրական ու ազնվակիր կյանքի կենտրոնը: Այստեղ այցելում էին այնպիսի մեծություններ, որպիսիք էին Կյուխելբեկերը, Պուշկինը, աքսորյալ ղեկաբ-

... ԵՎ ԹԲԻԼԻՍԻ ԶԱՅՎԱԿԱՆ ՀԱՍՑԵՆԵՐԸ

Շարունակում ենք ներկայացնել հատվածներ «Թբիլիսի. զբոսաշրջիկի տեղեկատու» անգլերեն եւ ռուսերեն լեզուներով ուղեցույցի՝ մեր քաղաքի պատմական ու մշակութային արժեքավոր հուշարձանների ու կառույցների մասին պատմամշակութային:

րիստներ Իսկրիցկին, Յակոբովիչը, Ինկրեիչը եւ այլք: 1837 թվականին, իր առաջին քաղաքի տարիներին, Հախվերդովների տանն ապրել է նաեւ Ա.Լեոնովի:

Տան ֆլիգելը բակաշենքը, զբաղեցնում էր իշխան Ալեքսանդր Գարսեւանի ճավճավածի ընտանիքը: ճավճավածների հյուրընկալ օջախը հայտնի էր ողջ քաղաքում: Իշխանի որդին՝ Ալեքսանդրը, շարունակելով հոր գործը՝ Պետերբուրգում ստացել էր հիանալի կրթություն, գրում էր բանաստեղծություններ եւ վրացերեն թարգմանում ռուս բանաստեղծներին: Հյուրընկալ տան հոգին կանայք էին՝ տիկինը՝ Սալոմեն, եւ գեղեցիկուհի դուստրերը՝ Նինան ու Եկատերինան: Ժամանակակիցների համոզմամբ, ճավճավածների տունը վրաց եւ ռուս մտավորականության իրար կապող կարեւոր օղակ էր հանդիսանում: Իսկ Հախվերդով եւ ճավճաված ընտանիքները վաղուց ի վեր կապված էին բարեկամական թելերով ու ջերմ կապերով: Երեխաները մեծանում ու դաստիարակվում էին միասին: Ի դեպ, հենց Հախվերդովների ընտանիքում էր Ալեքսանդր Գրիբոյեդովը առաջարկություն արել Նինա ճավճավածին, ուր եւ կայացել էր նրանց ծանոթությունը ու հետո արդեն վերածվել մեծ սիրո:

ճավճավածների ընտանիք հաճախ էր այցելում Լեոնովի տունը եւ երկար զրուցում Նինա ճավճավածի, Ալեքսանդր Գրիբոյեդովի այրու հետ: Ասում են, մի օր, երբ հերթական անգամ բաժանվում էին, Նինան Լեոնովի տունը դաշույն էր նվիրել՝ ամուսնու հավաքածուից: Այս առիթով էլ հետագայում

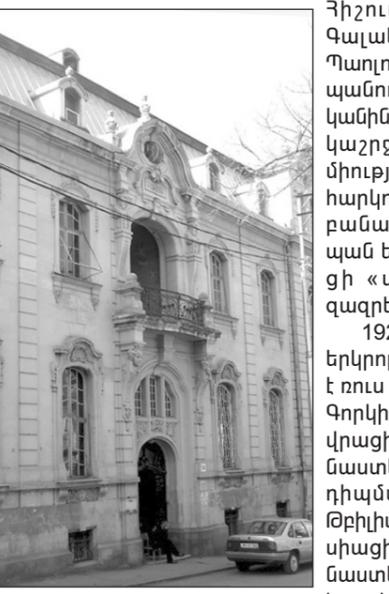
ծնվել էր Լեոնովի «Դաշույն» բանաստեղծությունը:

ՎՐԱՍԱՆԻ ԳՐՈՂՆԵՐԻ ՄԻՈՒԹՅՈՒՆ ՄԱՉԱԲԵԼՈՒ ՓՈՐՈՑ 13

Շենքը կառուցվել է 1905 թվականին (ճարտարապետ՝ Կ.Ցարա), վրացի հայտնի մեկենաս, քիմիայի եւ փիլիսոփայության դոկտոր Դավիդ Սարաջիվիլու պատվերով, ով համարվում է կոնյակի արտադրության հիմնադիրը ոչ միայն Կովկասում, այլեւ Ռուսաստանի ողջ կայսրությունում: Շենքի ճարտարապետական ոճը վառ արտահայտված մոդերն է: Ժամանակին այս տանը հավաքվել է վրաց մտավորականության վերնախավը: Նրա հյուրասրահում ելույթ են ունեցել եւ իրենց բանաստեղծությունները ընթերցել Իլիա ճավճավածին, Ակակի Ծերեթելին, Սերգեյ Եսենինը...

Մահից հետո, Սարաջիվիլին իր ողջ կարողությունը, այդ թվում եւ հիանալի այս կառույցը կտակել է վրաց հասարակայնությանը, եկեղեցուն, ինժեներներին, կոնյակի իր գործարանի բանվորներին: Բայց կնոջ եղբայրը խախտել է կտակի պայմանները եւ

1918 թվականին շենքն աճուրդի հանել: Այս քայլը առաջացրել է վրաց հասարակայնության վրդովմունքը, եւ նրանք դիմել են վրացի վաճառական, բարեգործ Ակակի Խոջտարիային, ով եւ ձեռք է բերել շենքը: 1921 թվականին, բոլշևիկների գալուց հետո, Խոջտարիան լքել է Վրաստանը, իսկ իրեն պատկանող շենքը նվիրել վրացի բանաստեղծներին: Ավելի ուշ, Վրաստանում անկախություն հռչակելուց հետո, շենքը սկսել է գործել որպես Վրաստանի Գրողների Միություն: ...Պատերն այս շատ բան են հիշում...

Հիշում են միշտ գինով Գալուստիոն Տաթևեին, Պալու Իաշվիլու ինքնասպանությունը (1937 թվականին, քաղաքի ժամանակաշրջանում, գրողների միության շենքի երկրորդ հարկում, անվանի վրաց բանաստեղծը ինքնասպան եղավ, որ չմասնակցի «ազգի թշնամու» զագրելի փնտրտուքին)...

1928 թվականին տան երկրորդ հարկում ապրել է ռուս դասական Մաքսիմ Գորկին: 1927 թվականին վրացի երիտասարդ բանաստեղծների հետ հանդիպմանը եւ ի պատիվ Թբիլիսի ժամանած ֆրանսիացի առաջատար բանաստեղծ, իրապարակախոս եւ հասարակական գործիչ Անրի Բարբյուսի, ռուս նշանավոր գրող Վ.Սայակովսկին կարդացել է իր բանաստեղծությունները: 1938 թվականի հունիսի 10-ին այստեղ ելույթ է ունեցել նաեւ խոշորագույն ռուս գրող Ալեքսեյ Տոլստոյը: (Շարունակելի) Պատրաստեց ԳԱՅԱՆԵ ԲՈՍՍԱՆՅԱՆԱ

ՃՁ ԾՕ - ä 2 ↑ 2 e Ê 2 Û * 2 ÛÊ 2 ¼ 2 Û * Ê à Ծ Ծ à օ Ծ , Û ° Ծ

ԾՁ Ի 2 օ Ծ Ծ Ծ Ծ Ծ 3/4

ՄԱՐԴՈՒ ԱԾԻ ԳԱՂՏՆԻՔՆԵՐԸ

Եթե հնարավոր է, որոշակի տեղեկություններ կայացրեք մարդու աճի, քաշի և այլնի մասին:

4. ՎԱՐԴԱՆՅԱՆ

Թրիլիսի

Հայտնի է, որ մարդն իր կյանքի առաջին 20 տարում աճում է ու զարգացնում օրգանիզմը: Եթե աճը երբեք կանգ չառներ, ապա մարդը կարող էր հասնել մինչև 6 մ բարձրության և ունենալ մինչև 250 կգ քաշ:

Երկրի մակերեսային մասերում (15-16 տարեկան՝ աղջիկների մոտ և 17-18 տարեկան տղաների մոտ) աճում է 120 սմ-ով: Իսկ դա միջին հաշվով (16 տարիների համար) կազմում է տարեկան 7,9 սմ: Եթե աճի գործընթացը երբեք կանգ չառներ, տղամարդը կյանքի վերջում կարող էր ունենալ 5,9, իսկ կինը՝ 6,5 մ հասակ (կյանքի տևողության միջին ցուցանիշների հիման վրա):

Նույն կերպ էլ քաշը. ծննդյան օրվանից մինչև աճի կանգնելը մարդը ձեռք է բերում 3,5 կգ-ից մինչև 60 կգ (պատանիների և աղջիկների միջին քաշի ցուցանիշը), ինչը կազմում է 57 կգ 16 տարվա ընթացքում: Այսինքն՝ միջին հաշվով մարդը քաշի մեջ աճում է տարեկան 3,5 կգ-ով: Այնուհետև աճը դադարում է, որովհետև նման տեմպերով տղամարդը կարող է քաշը հասցնել մինչև 255 կգ-ի, իսկ կինը՝ 283 կգ-ի:

ԵՐԿՆԱՔԱՐԵՐ

Երկնաքարերը տիեզերքից ընկնող բավականաչափ մեծ քարե մարմիններ են, որոնք ամբողջությամբ չեն այրվում մթնոլորտում և հասնում են Երկրի մակերեսային մասերին: Ամեն տարի մոտ 500 բավականաչափ խոշոր երկնաքարեր «ռեբահարում» են մեր մոլորակը: Երկնաքարերի մի մասը կազմված է քարից, մյուսները՝ երկաթ-նիկելային խառնուրդից, իսկ երրորդները՝ երկաթի, երկաթ-նիկելից, երկնաքարերն իրենց բաղադրությամբ տարբերվում են Երկիրը կազմող հանքաքարներից, ուստի գիտնականները աշխատում են գտնել և ուսումնասիրել դրանք: Վաղ անցյալում տիեզերական տարածությունում թռչում էին շատ ավելի խոշոր երկնաքարեր, քան այժմ: Բարեբախտաբար դրանց մեծ մասն արդեն ընկել է տարբեր մո-

լորակների վրա, բայց դա չի նշանակում, թե ամբողջովին վերացել է մեծ երկնաքարի հետ Երկրի բախման հավանականությունը, որը կարող է խոշոր ավերածությունների պատճառ դառնալ:

Երկնաքարի անկման վերջին փաստը գրանցվել է ս.թ. փետրվարի 15-ին, Ռուսաստանի Տյումենի, Սվերդլովսկի, Չելյաբինսկի և Կուրգանի մարզերում, ինչպես նաև Բաշկորտոստանի Հանրապետության տարածքում, որտեղ հայտնաբերվել են երկնաքարի անկման հետքեր: Հարվածային ալիքի հետևանքով փլուզվել է Չելյաբինսկի ցինկի գործարանի պահեստի ծածկը: Ապակու բեկորներից ստացած վնասվածքներով հիվանդանոց է դիմել 514 մարդ, այդ թվում՝ 82 երեխա: Հոսպիտալացվել է 112 մարդ:

Երկնաքարերի անկումն ուղեկցվում է լուսային, ձայնային և մեխանիկական երևույթներով, ընդ որում երկնքում երևում է թռչող կրակե գունդ՝ բոլիդ: Մթնոլորտով անցնելիս, երկնաքարերը հաճախ փշրվում են տասնյակ, հարյուրավոր և մուլտիսկ հազարավոր մանր բեկորների, ընկնում երկնաքարային անձրևի տեսքով: Մեծ արագությամբ (2-5 կմ/վրկ) Երկրի մթնոլորտ ներխուժելով՝ երկնաքարերն իրենց անկման վայրում առաջացնում են մի քանի մետրից մինչև մի քանի կմ տրամագծով փոսեր՝ երկնաքարային խառնարաններ: Սովորաբար, երկնաքարերը կոչվում են այն բնակավայրի կամ աշխարհագրական տեղանքի անվամբ, որտեղ ընկել են: Ի տարբերություն երկրային քարերի, երկնաքարերն ունեն ողորկ

ել է 1908-ին (Տունգուսկան) և 1947-ին (Սիխոտե-Ալինի): Սիխոտե-Ալինից անմեծ մեծ երկնաքարն է, որն անկման ընթացքում դիտվել է: Տիեզերական արագությամբ Երկրի մթնոլորտ ներխուժելով այն փշրվել է հազարավոր բեկորների, որոնց ընդհանուր կշիռը մոտ 70 տ է: Նրա անկման ժամանակ երկնքում երևացել է պայ-

րեք դասի՝ երկաթային, երկաթաքարային և քարային: Դրանք հիմնականում պարունակում են ալյումին, երկաթ, կալցիում, թթվածին, սիլիցիում, մագնեզիում, միկել և ծծումբ: Երկնաքարերում Երկրի վրա անհայտ քիմիական տարրեր չկան, սակայն հայտնաբերվել են (փոքր քանակությամբ) Երկրի վրա անհայտ ապարներ: Դա բացատրվում է երկնաքարերի և երկրային ապարների առաջացման պայմանների տարբերությամբ: Երկնաքարերում եղած ռադիոակտիվ տարրերով որոշվել է դրանց տարիքը, որը 600 մլն-ից մինչև 4,5 մլրդ տարի է: Երկնաքարերի արտերկրային ծագմամբ՝ անմիջական հետազոտման համար մատչելի այն մոուլդներն են, որոնք բազմազան տեղեկություններ են կրում Արեգակնային հա-

մակարգի առաջացման վաղ շրջանի, ինչպես և զարգացման մասին: Երկաթե առաջին առարկաների համար հունք է ծառայել երկնաքարային երկաթը: Այդ են վկայում երկնաքարերից պատրաստված զարդերը, որոնք հայտնաբերվել են մ.թ.ա. III հազարամյակի եգիպտական դամբարաններից:

Ըստ հայ մատենագրության, Հայաստանում երկնաքարերն ընկել են 1023, 1048, 1109-1110 (Վառնա լճում) և 1641 (Կարմիր բերդ գյուղի մոտ) թվականներին:

ԾՁ Ի 2 օ Ծ Ծ Ծ Ծ Ծ 2 Û

ՀԱՅԵԼԻՆ՝ ԻՆՏԵՐՅԵՐՈՒՄ

Այն, որ հայելին մոգական ուժ ունի, հանրահայտ փաստ է: Լսել եմ, շար բան մույնիսկ կախված է նրանից, թե որտեղ է տեղադրվում հայելին: Գույ՛՛ որոշ մանրամասներ հաղորդե՛ք այդ մասին:

Ն.ՍՏԵՓԱՆՅԱՆ

Բոլնիսի

Միավորվում են նրանք, ովքեր հայելին լույսին մոտ են տեղադրում՝ կարծելով, թե որքան այն շատ լուսավորված լինի, այնքան հեշտ կլինի դրա մեջ ճայելը: Այնինչ պետք է ճիշտ հակառակն անել, ընդամենը պետք է լուսավորված լինի այն, ինչն արտացոլվում է հայելու մեջ: Հայելին պետք է ոչ թե միջանցիկ տեղադրում դնել, այլ այնպիսի մի տեղ, ուր դրա առջև նվազագույնը 1-2 մետր ազատ տարածք կա, որպեսզի կարողանաք ամբողջ հասակով ձեզ տեսնել: Միջանցքում հայելին պետք է բավականին մեծ լինի:

Էն ծնկները տեսնելու համար նախատեսվածը՝ 120 սմ, մինչև գոտկատեղը տեսնելու համար՝ 60 սմ:

Ինչպես մաքրել հայելին

Հայելին առանձնահատուկ իր է մեր բնակարանում: Նախ, այն մեր արտաքինի մասին օբյեկտիվ տեղեկություն է տալիս, երկրորդ, ճիշտ տեղադրման դեպքում այն կարող է դիտողականորեն մեծացնել նույնիսկ փոքրիկ սենյակի տարածությունը: Երրորդ, հայելին ցանկացած բնակարանի զարդ կարող է դառնալ: Հայելին ժամանակին մաքրելը բնակարանի ընդհանուր մաքրության անհրաժեշտ գործողություններից մեկն է, և այն առավելագույն արդյունավետ կլինի, եթե

* հայելին հեռու դնեք ջեռուցման սարքերից, և ցանկալի է, որ դրա վրա արելի ճառագայթներն ուղիղ չընկնեն: Հակառակ դեպքում հայելին կխամրի:

* Որպեսզի հայելին մաքրելիս փայլի, այն շփեք 1/2-ի հարաբերությամբ նաշադիրի սպիրտի ջրային լուծույթով:

Նկատի ունեցե՛ք, որ՝

- * հայելին պետք է շատ ուղիղ տեղադրել, քանի որ ցանկացած թեքություն խախտում է պատկերը
* գետնից մինչև հայելու վերին սահմանագիծն ընկած հատվածը առնվազն 170 սմ պետք է լինի, իսկ մինչև ստորին սահմանագիծը՝ առնվազն 50 սմ
* հայելու բարձրությունը, որում ձեզ կարող եք ամբողջ հասակով տեսնել, պետք է լինի 140 սմ, մինչև

ԹԵՎԱՎՈՐ ՄՏՔԵՐ

- * Ավելի լավ է քիչ հասկանալ, քան հասկանալ ոչ ճիշտ:
* Չկա այնպիսի մարդ, որը չամաչի սիրած լինելու համար, երբ արդեն դադարել է սիրել:
* Տաղանդը բաղկացած է մեկ երրորդ բնագրից, մեկ երրորդ հիշողությունից և մեկ երրորդ կամքից:
* Ամենից շատ ներողամտություն ցուցաբերում է նա, ով իր հանդեպ ոչ մի ներողամտություն չի պահանջում:
* Մենք միշտ սիրում ենք նրանց, ովքեր հիանում են մեզանով, բայց միշտ չէ, որ սիրում ենք նրանց, որոնք մեզ են հիացնում:
* Վստահությունն արիություն է, հավատարմությունը՝ գորություն:
* Մենք սիրով ներում ենք մեր ընկերների այն

- թերությունները, որոնք մեզ հետ առնչություն չունեն:
* Խանդն արվեստ է չարիք պատճառելու ավելի շատ ինքն իրեն, քան ուրիշներին:
* Ով ոչնչի մասին չի հարցնում, նա ոչինչ չի սովորի:
* Անսահման արհամարհանքը արհամարհվողի մեջ առաջացնում է սեփական մեծության զգացողություն:
* Աշխարհում գոյություն ունի միայն մի հերոսություն, տեսնել աշխարհն այնպիսին, ինչպիսին նա կա, և սիրել նրան:
* Ճշմարտությունը ուրիշներին անճշտապահության մեջ մեղադրելու քաղաքավարի ձև է:

ՕԳՏԱԿԱՐ ԽՈՐՀՈՒՐԳՆԵՐ

* Բնակարանում տիպիկ հոտից կարելի է ազատվել սուրճի օգնությամբ: Այն շատ արդյունավետ միջոց է օդը մաքրելու համար: Պարզապես պետք է վերցնել մի բուռ աղացած սուրճ, լցնել տապակարանի վրա և լավ տաքացնել (խառնելով՝ բովել):
* Եթե սենյակում տիպիկ հո-

տը հնացած է և ներծծվել է պատերի ու կահույքի մեջ, ապա այս գործողությունը պետք է մի քանի անգամ կրկնել: Ազդեցությունը տեսական դարձնելու համար կարելի է ծաղկամանի մեջ սուրճ (աղացած կամ հատիկավոր) լցնել և դնել սենյակի մի անկյունում: Իհարկե, ժամանակ առ ժամանակ սուրճը պետք է փոխել:

Ի ԱԵ 2 Օà օՅ ° Û 2 ä 2 Ծ² Û ò ԱԵՍ° ԾԱ

* Ապարանցին գնում է պատերազմ, մինչև հոգու խորքը վիրավորված հետ է գալիս:
* Ապարանցին ասում է. «արա էրեկ էշս կորավ, լավ ա վրեն չէի...»:
* Ապարանցին դասերը սովորում վերջացնում է ու մատին նշան է անում, որ չմոռանա:
* Ապարանցին մտնում է ծննդատուն, բժշկին հարցնում է. «բժիշկ, ի՞նչ են ունեցել», պատասխանում է տղա, «բա կինս ի՞նչ ա ունեցել»:
* Ապարանցու տունը վառվում է, ասում է. «մեկ ա բանալին մոտս ա»:
* Ապարանցուն ասում են՝ մի հատ սառը զենքի անուն տուր, ասում է. «ձնագնդիկ»:
* Ապարանցին աղջկան ամուսնացնում է, խնամիրներին փող է տալիս, որ մոտիկ տեղ ընկնի:
* Ապարանցուն հարցնում են, թե ո՞ր բանկում է նա պահում իր փողե-

րը, ասում է. «երեք կիլոնոց բանկում...»:
* Ապարանցու գլխարկը քամին տանում է, ասում է. «լավ ա, որ գլուխս մեքը չէր»:
* Ապարանցին 10-րդ հարկից ընկնում է, բոլորը գոռում են. «ի՞նչ եղավ», ասում է. «չգիտեմ, ես էլ նոր եկա»:

ԳՐԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈ

ՕՏԱՐԱԳԻՐ, ԲԱՅՑ ՈՉ ՕՏԱՐ

Ավանդույթ են դառնում ստեղծագործող գրողների գրական երեկոները: Փետրվարի 16-ին, Վրաստանի հայ գրողների «Վերնատուն» միության նախագահ Գեորգ Անիսյանը, Վիրահայոց թեմի «Հայարտուն» մշակույթի կենտրոնում բացեց «Օտարագիր, բայց ոչ օտար» խորագրով երեկոն:

Այս անգամ էլ, հայ ընթերցողը ճանաչեց ու ծանոթացավ իր օտարագիր հեղինակներին, հաճելիորեն զարմացավ եւ ընկալեց նրանց ռուս եւ վրաց լեզուներով ստեղծված գործերի հայաշունչ ոգին, իսկ իրենք՝ Վրաստանի հայ գրողների «Վերնատուն» միության անդամներ Մարինա Մոսեսովա-Վիրակոսյանը, Միքայել Անանովը, Արտեմ Գրիգորենցը (Վիրակոզով), Գարրի Ղաւամբարովը, մեկ անգամ էլ վերապրեցին յուրահատուկ այն բերկրանքը, որ տալիս է ոչ հայերեն ստեղծագործող հայ գրողին հայ ընթերցողի հետ հաղորդակցումը:

«Կամուրջ» գրական մշակութային հասարակական կազմակերպության նախագահ, բանաստեղծ, թարգմանիչ Անահիտ Բոստանջյանի կողմից, գնահատանքի պատշաճ խոսքով, ներկայացվեցին այս չորս ստեղծագործողների ստեղծագործությունները:

Մոսեսովայի հետաքրքրությամբ արձագանքվեցին օրվա հերոսների ելույթները: Նրանք ընթերցեցին հասկանալի իրենց ստեղծագործություններին: Իսկ Վիրահայոց թեմի Սուրբ Եղիա Մարգարեի անվան կիրակնօրյա եւ Թբիլիսիի թիվ 104 հայկական դպրոցի սաները (ղեկավար՝ Ռոզա Ջուրաբյան) հանդես եկան նրանց գործերի գեղարվեստական ասմունքով եւ ընթերցմամբ: Իհարկե, առանձնակի ջերմությամբ ընդունվեց ամենակրտսեր ասմունքողի 7-ամյա Աննա Անանովայի՝ «Մաշտոցի երկրում» բանաստեղծության այնքան ոգեշունչ արտասանությունը:

ՋՈՒԼԻԵՏԱ ԲԱՂԱՅԱՆ

ՕԳՆՈՒՄ ԵՆՔ ՍԻՐԻԱՅԱՅԵՐԻՆ

ՆԻՆԱ ԿԱՐԱՊԵՏՅԱՆԻ ԵՎ ՇԵՆՐԻՍ ԴԵՏՐՈՍՅԱՆԻ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ՀԱՄԵՐԳԸ

Փետրվարի 17-ին Վիրահայոց թեմի «Հայարտուն» մշակույթի կենտրոնի Գ.Գյուլբենկյան սրահում կայացավ սիրահայերի օգնության հերթական բարեգործական միջոցառումը:

Երկու ճանաչված երգիչները բազմիցս են մասնակցել մրցույթ-փառատոների ինչպես Վրաստանում, այնպես էլ մայր-հայրենիքում: Նրանք պարզեւատրվել են մեղալներով, արժանացել դիպլոմների եւ դափնեկրի կոչման:

Միասին համերգային ծրագրով ելույթը նորություն չէր այս գույգի համար: Դեռես 2011 թվականի ապրիլի 23-ին Նինա Կարապետյան-Գետրոյանը եւ Շենրիս Դետրոսյանը համատեղ մենահամերգով ելույթ են ունեցել Թբիլիսիի Սողար Դումբաձեի անվան պատանի հանդիսատեսի թատրոնում, որն անցել է մեծ հաջողությամբ:

Արձագանքելով սիրահայերին օգնելու կոչին, Նինա Կարապետյան-Գետրոյանը եւ Շենրիս Դետրոսյանը վճռեցին իրենց մասնակցությունը ընթացքում կատարվեց հանգանակություն: Նվիրատվությունը ամբողջությամբ փոխանցվեց սիրահայերի օգնության հիմնադրամին:

Նակցությունը բերել բարեգործական ակցիային:

Համերգի ժամանակ հնչեցին նաեւ ժողովրդական, հայրենասիրական եւ էստրադային երգեր, ռոկ կատարումներ: Երգերն ուղեկցվեցին «Ջեյրան» եւ «Անի» պարային համույթների պարերով:

Համերգի ընթացքում կատարվեց հանգանակություն: Նվիրատվությունը ամբողջությամբ փոխանցվեց սիրահայերի օգնության հիմնադրամին:

«ՍԻԼԿՆԵՏ»

ՆՈՐ ՓԱԹԵԹ ՍՊԱՌՈՂՆԵՐԻՆ

Մինչեւ մարտի 1-ը ներառյալ, գործում է նոր ակցիա, եւ Ինտերնետ օգտատերերին «Սիլկնետ»-ը առաջարկում է նոր փաթեթ՝ Dream: Այն նախատեսում է ակտիվացնել Ինտերնետ սպասարկման արագությունը՝ 22 մբ/վրկ եւ այդ արագությունը բաժանորդների համար յուրաքանչյուր անվա 12-ին կավելանա 2 մբ/վրկով: Dream փաթեթի բաժանորդագրային վճարը 30 լարի է:

ԿՐԹԱԿԱՆ

ԳԱՐՐԻ ԿԱՄՊԱՐՈՎԻ ՀԱՄԱԿԱՐԳՉԱՅԻՆ ԾՐԱԳԻՐԸ

Փետրվարի 18-ին աշխարհի նախկին չեմպիոն (շախմատ) Գարրի Կասպարովը Թբիլիսիում ներկայացրեց KCFE (Kasparov Chess Foundation Europe) համակարգչային ծրագիրը, որը կարմատավորվի Վրաստանի դպրոցներում: Ծրագրի նպատակն է շախմատը մասսայականացնել դեռահասների շրջանում: Այս մասին հաղորդել է Վրաստանի կրթության եւ գիտության նախարարության մամլո ծառայությունը:

Գերատեսչությունից հաղորդել են, որ Վրաստանում առաջին երկիրն է աշխարհում, որտեղ կներդրվի շախմատի ուսուցման վերոնշյալ նոր մեթոդը, եւ մոտ ապագայում այդ ծրագիրը կգործի երկրի 100 դպրոցներում:

Ծրագրի շնորհանդեսի ընթացքում, Կասպարովը ուղղակի միացման ռեժիմով շախմատի դասեր անցկացրեց Քութաիսիի եւ Փոթիի հանրակրթական դպրոցների սովորողների համար:

ՔՐԵԱԿԱՆ

ՆՈՐ ՀԱՆԳԱՄԱՆՔՆԵՐ ԲԱՐԲԱՐԱ ՈՒՏԱՅՆԵԼՅԱՆՆԻ ՄԱՇՎԱՆ ԿԱՊԱԿՅՈՒԹՅԱՐ

Վրաստանի ՆԳ նախարար Իրակլի Դարիբաշվիլին հանդես եկավ հայտարարությամբ, ըստ որի 10 ամսական Բարբարա Ռաֆայելյանցի մահվան կապակցությամբ նոր հանգամանքներ են ծագել: Նախագահի խոսքերով, սույն աղմկահարույց գործը կբացահայտվի առաջիկա երեք շաբաթների ընթացքում: «Ցավոք, պետք է նշել, որ թարմ հետքերով հետաքննության անցկացումը չիրականացվեց, արդյունքում՝ այն հայտնվեց փակուղում: Ներկայումս կրկին հետաքննություն է անցկացվում, եւ նոր հանգամանքներ բացահայտվեցին»,- նշեց նախարարը:

Իրակլի Դարիբաշվիլին փետրվարի 20-ին Կոլազի գյուղում այցելեց Ռաֆայելյանցիների ընտանիք: Նա խոսեց փոքրիկ Բարբարայի մահվան գործով ի հայտ եկած նոր հանգամանքների մասին, լսեց ընտանիքի անդամների վարկածները:

ՊԱՏԱՐԱՐ

ԱՎՏՈՎԹԱՐ՝ ՍԱՐԳՍՅԱՆԻ ՉՈՂԵՐՈՎ ԱՆԱԼՔԱՆՔԻ-ԱՆԱԼՆԻՍԵ ՄԱՅՐՈՒՂՈՒ ՎՐԱ

Փետրվարի 22-ի առավոտյան ժամը 9-ին, Ախալքալաքի-Ախալցխի մայրուղու վրա, մարդատար մեքենային եւ երթուղային միկրոավտոբուսի ավտոմեքենայի գոհվել է երեք մարդ: Պատահարի արդյունքում տուժված կնոջը, ծանր մարմնական վնասվածքներով, տեղափոխել են Ախալցխի հիվանդանոց:

Չոհված տղամարդիկ Ախալքալաքի բնակիչներ են:

Table with 10 columns and 10 rows containing numbers 1 through 61, representing a calendar or grid.

Խ Ա Չ Բ Ա Ռ

ՀՈՐԻՉՈՆԱԿԱՆ. 6.Տիվի: 8.«Քաղցր» գյուղաքաղաք Վրաստանում: 10.Ըմպելիք է, որը պատրաստվում է «կոֆեին» բույսի՝ սրճենու բույսի սերմերից: 11.Միապետերի տիտղոս մի շարք երկրներում, համապատասխանում է «թագավոր» իմաստին: 13.Ստեղծագործող եւ կատարող արվեստագետ հին եւ միջնադարյան Հայաստանում: 14.Սպորտային հագուստ եւ պարագաներ արտադրող ընկերություն: 16.Կավե սափոր: 17.Արեւելալավոնական ժողովուրդ: 19.Տղմուտ վայր: 21.Որդի վերջի-IV դարի 1-ին կեսի ճգնավոր, Հայաստանում եւ Վրաստանում քրիստոնեություն քարոզիչ, սուրբ: 22.Լեգենդար Հայ արքա Հայկազունների տոհմից, ով իշխում էր մ.թ.ա. 1287-1283թթ.: 23.Շնագզիների ընտանիքի գիշատիչ կաթնասուն: 27.Բնական եղանակով հայտնվող, երկրի մակերեսին թաղանթում տարածված, դյուրավառ հեղուկ, կարեւորագույն օգտակար հանածո: 29.Քաղաք Հայաստանի Գեղարքունիքի մարզում: 32.Դիցուհի Սկանդինավյան առասպելաբանությունում: 33.Ե՛վ քաղաք Իտալիայում, ե՛ւ պատին ամրացվող լուսամուկի: 35.Եվրոպիոյ, մոնղոլիոյ: 36.Հացահատիկ: 37.Երաժշտական գործիք: 39.Նախկին: 42.Քաթան: 44.Երիտասարդ: 46.Անասնակեր: 49.Լուսատու սարք: 50.Գետ Ռուսաստանում եւ մասնակի Ֆինլանդիայում: 53.Ֆրանսիացի երգչուհի եւ դերասանուհի Պատրիսիա ...: 54.Լեզվի նվազագույն ազատ միավոր, որը կարող է առանձին արտասանվել՝ կրելով

որոշակի իմաստային բովանդակություն: 55.Գետ Ֆրանսիայում: 56.Մագ սանրելու հարմարանք: 57.Բնական շինանյութ: 58.Գետ Հարավ-Արեւելյան Ասիայում: 59.Միամյա բույս, պատկանում է թիթեռնածաղկավորների ընտանիքին: 60.Ուկրաինական երաժշտական խումբ: 61.Հաճելի զբաղմունք: ՈՐՂԱՅԱՅԱՆ. 1.Ձեռքից ամեն ինչ եկող: 2.Առաձգական: 3.Լիլիպուտ: 4.Գրատախտակի «գրիչ»: 5.Արտավոր: 7.Ձիմկրակահմարաբերան: 9.Շումերական քաղաք-պետություն: 12.Բանական, խոսող: 15.Հայ բանաստեղծ, դրամատուրգ Պետրոս ...: 18.Բանջարեղեն: 20.Հրուշակեղեն, արեւելյան քաղցրավենիք: 24.Բերանացի: 25.Տանտիրուհու գործերից: 26.Մեծ մուրճ, ուռ: 28.Հայկական տոմարի չորրորդ ամիսը: 30.Փառավորապես, ...փառք: 31.Պատմական գրույց, ասմունք: 33.Կավե ամաններ շինող, կավագործ: 34.Լինում է շրջանաձեւ եւ տափակ, զանգվածային կամ ճառագայթաձեւ ճաղերով, պտտվում է իր առանցքի շուրջը: 38.Մարմնի այն կողմը, ուր գտնվում է երեսը: 40.Ֆրանսիացի դրամատուրգ, փիլիսոփա, բանաստեղծ եւ գրող ... դը Բերտերակ: 41.Հայ բանաստեղծ, արձակագիր, գրականագետ Գուրգեն ...: 42.Իգական սեռի ներկայացուցիչ: 43.Հեռուստատեսության «որսող» սարք: 45.Շավար: 47.Վրացի գրող եւ պատմաբան ... Մորջիլաձե: 48.Կիտուկ, դիզակ, կույտ: 51.Թշնամի, հակառակորդ: 52.Գիշատիչ թռչուն: Կազմեց ԷԼԼԱ ԱՅՈՒՆՅԱՆ

ՆԱԽՈՐԴ ՀԱՄԱՐԻ ԽԱՉԲՈՒ ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐԸ
ՀՈՐԻՉՈՆԱԿԱՆ. 6.Տառապած: 9.Նարեկ: 10.Շիրագ: 11.Ստեպղին: 12.Կարաս: 14.Ծալկա: 16.Կինոմրցանակ: 18.Չարչի: 20.Կցորդ: 21.Իջեւան: 25.Ռուբլի: 26.Սալահատակ: 28.Չինացի: 29.Պան: 30.Վնասել: 31.Յակուբովիչ: 33.Գետակ: 34.Կալկա: 36.Նեպալ: 41.Ամրակ: 42.Կոմերիտական: 44.Կապան: 45.Չուլկա: 46.Տե սարան: 47.Միմաս: 48.Տավար: 49.Կարայան: ՈՐՂԱՅԱՅԱՆ. 1.Մարտկոց... 2.Սապարո: 3.Վաղինակ: 4.Թալանչի: 5.Սեւակ: 7.Շիրակ: 8.Ծալկացի: 13.Սիրաս: 14.Ծածուկ: 15.Ձամբիա: 17.Երկկենցաղ: 19.Իջեցնել: 20.Կլնիկա: 22.Նամակ: 23.Կապուր: 24.Ծանոթ: 25.Ռամիկ: 27.Հար: 31.Յատն: 32.Չարագ: 33.Գագարին: 35.Ամպամած: 37.Ես: 38.Սեկենաս: 39.Տիրակալ: 40.Քաջարան: 42.Կազան: 43.Նուբար:

Խմբագիր՝ ՎԱՆ ԲԱՅԲՈՒՐԹՅԱՆ

Մեր հասցեն՝ Թբիլիսի 0105 Գ.Աթոնելի փ. 5 Հեռ. 2990-739, 2990-774 www.vrastan.ge skype: VRASTAN-1920 E-mail: vrastan@caucasus.net

Գրանցման վկայական № 4 4 - 1439 «ԿՈԼՈՐ» հրատարակչություն

“ВРАСТАН” Тбилиси, Грузия <VRASTAN> Georgia, Tbilisi Индекс 66445